Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. balandžio 23 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 93/13/EEB — Nesąžiningos sąlygos — Draudimo sutartis — 4 straipsnio 2 dalis — Sutarties sąlygų nesąžiningumo vertinimas — Su pagrindiniu sutarties dalyku susijusių sąlygų nevertinimas — Sąlyga, kuria siekiama užtikrinti įmokų pagal būsto paskolos sutartį padengimą — Visiškas paskolos gavėjo nedarbingumas — Šios garantijos netaikymas esant patvirtintam gebėjimui užsiimti atlygintine ar neatlygintine veikla“

Byloje C-96/14

dėl *tribunal de grande instance de Nîmes* (Prancūzija) 2014 m. vasario 26 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. vasario 28 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Jean-Claude Van Hove

prieš

CNP Assurances SA

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai A. Ó Caoimh, C. Toader (pranešėja), E. Jarašiūnas ir C. G. Fernlund,

generalinis advokatas N. Jääskinen,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. gruodžio 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *CNP Assurances SA*, atstovaujamos advokatų P. Woolfson ir I. de Seze,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos S. Menez, D. Colas ir S. Ghiandoni,

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Owsiany-Hornung ir M. van Beek,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 4 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant J.-C. Van Hove ir *CNP Assurances SA* (toliau – *CNP Assurances*) ginčą dėl tariamai nesąžiningos sąlygos draudimo sutartyje, kurioje pateikta visiško nedarbingumo apibrėžtis, kuria remdamasi ši bendrovė dengia J.-C. Van Hove paimtų būsto paskolų įmokas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 93/13 devyniolikta ir dvidešimta konstatuojamosios dalys išdėstytos taip:

„kadangi šioje direktyvoje nei tos sąlygos, kurios apibūdina pagrindinį sutarties dalyką, nei tos, kurios apibūdina prekių ar teikiamų paslaugų kokybės / kainos santykį nėra vertinamos nesąžiningumo atžvilgiu; kadangi visgi į pagrindinį sutarties dalyką bei kainos / kokybės santykį galima atsižvelgti vertinant kitų sąlygų sąžiningumą; kadangi, *inter alia*, iš to matyti, kad draudimo sutartyse draudžiamąją riziką ar draudiko atsakomybę aiškiai apibrėžiančios arba apribojančios sąlygos nėra tokiu būdu vertinamos, nes į šiuos apribojimus atsižvelgiama apskaičiuojant vartotojo mokamos įmokos dydį;

kadangi sutartys turi būti rašomos aiškia, suprantama kalba, ir vartotojui faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, o kilus abejonėms, turi būti interpretuojama vartotojo naudai“.

4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.“

5 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

6 Direktyvos 93/13 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

7 Pagal šios direktyvos 5 straipsnį:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. Atsiradus abejonių dėl sąlygos reikšmės, interpretuojama vartotojo naudai. <...>“

Prancūzijos teisė

8 Vartotojų kodekso (*code de la consommation*) L. 132-1 straipsnio septintoje pastraipoje, kuria į Prancūzijos teisę perkeliama Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis, nurodyta:

„Sąlygų nesąžiningumo vertinimas <...> nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžtimi, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

9 Šio kodekso L. 133-2 išdėstytas taip:

„Sutarčių sąlygos, kurias pardavėjai ar teikėjai siūlo vartotojams arba asmenimis, kurie nėra pardavėjai ar teikėjai, turi būti pateikiamos ir išdėstomos aiškia, suprantama kalba.

Kilus abejonių, jos aiškinamos vartotojo arba asmens, kuris nėra pardavėjas ar teikėjas, naudai. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

10 1998 m. liepos mėn. J.-C. Van Hove su *Crédit Immobilier de France Méditerranée* sudarė dvi sutartis dėl atitinkamai 340 600 Prancūzijos frankų (FRF) (51 924 eurų) ir 106 556 FRF (16 244 eurų) paskolų, kurių viena turi būti grąžinta kas mėnesį mokant 434,43 euro iki 2016 m. kovo 31 d., o kita – kas mėnesį mokant 26,70 euro iki 2017 m. kovo 31 d.

11 Sudarydamas šias paskolos sutartis jis prisijungė prie *CNP Assurances* „grupės draudimo sutarties“ (toliau – draudimo sutartis). Pirmąja šios draudimo sutarties sąlyga užtikrinamas įmokų, „paskolos gavėjų mokėtinų kitai sutarties šaliai, padengimas mirties, nuolatinio ir visiško invalidumo atveju arba 75 % įmokų padengimas dėl visiško nedarbingumo“.

12 Pagal antrąją minėtos sutarties sąlygą „[a]pdraustasis asmuo yra visiškai nedarbingas, kai pasibaigus ištisiniam 90 dienų veiklos pertraukimo laikotarpiui (vadinamasis laukimo laikotarpis) jis negali vėl imtis bet kokios atlygintinės ar neatlygintinės veiklos po nelaimingo atsitikimo ar ligos“.

13 2010 m. vasario 17 d. J.-C. Van Hove suteiktas nedarbingumas atsinaujinus ligai, susijusiai su nelaimingu atsitikimu darbe, įvykusiu 2000 m. birželio 13 d. Jo sveikatos būklė stabilizavosi 2005 m. spalio 17 d. Jam buvo nustatytas 23 % dalinio nuolatinio nedarbingumo laipsnis.

14 2005 m. gegužės 14 d. jam buvo operuota fistulė, susidariusi dėl nelaimingo atsitikimo darbe. Jo sveikatos būklė stabilizavosi 2005 m. lapkričio 4 d. ir jam buvo nustatytas 67 % dalinio nuolatinio nedarbingumo laipsnis. 2007 m. rugpjūčio 3 d. dėl sustiprėjusio galvos svaigimo buvo išduotas naujas nedarbingumo pažymėjimas, kuris buvo pratęstas iki 2008 m. vasario 22 d.

15 Nuo 2011 m. sausio 1 d. socialinės apsaugos institucija jam nustatė 72 % dalinio nuolatinio nedarbingumo laipsnį. Šiuo pagrindu jam buvo skirta 1 057,65 euro mėnesinė renta.

16 Siekiant nustatyti garantijas, kurias turi užtikrinti *CNP Assurances*, šios bendrovės įgaliotas gydytojas 2012 m. birželio 18 d. apžiūrėjo J.-C. Van Hove. Jis padarė išvadą, kad, atsižvelgiant į J.-C. Van Hove sveikatos būklę, jis gali užsiimti atitinkama profesine veikla ne visą darbo dieną. 2012 m. liepos 10 d. laišku *CNP Assurances* pranešė J.-C. Van Hove, kad nuo 2012 m. birželio 18 d. nebedengs jo paskolų įmokų. Kitu, 2012 m. rugpjūčio 29 d., laišku ji dar kartą atsisakė padengti paskolų įmokas ir jam nurodė, kad, nors dėl savo sveikatos būklės jis nebegali grįžti į ankstesnį darbą, jis gali užsiimti su ja suderinama profesine veikla, bent jau ne visą darbo dieną.

17 2013 m. kovo 4 d. J.-C. Van Hove kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą dėl *CNP Assurances*. Jis visų pirma prašo, remdamasis, be kita ko, Vartotojų kodekso nuostatomis, pripažinti jo ir *CNP Assurances* sutarties sąlygas dėl visiško nedarbingumo apibrėžties ir sąlygų, kuriomis suteikiama garantija, nesąžiningomis ir priteisti iš atsakovės pagrindinėje byloje padengti sumas, kurios vis dar turi būti sumokėtos pagal minėtas dvi paskolos sutartis nuo 2012 m. birželio mėn.

18 Grįsdamas savo prašymus J.-C. Van Hove, pirma, teigia, kad draudimo sutarties sąlyga, kuria padengimas, atliekamas draudiko, siejamas su visišku negalėjimu vėl imtis bet kokios atlygintinės ar neatlygintinės veiklos, yra nesąžininga, nes dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp šalių vartotojo nenaudai. Antra, jis tvirtina, kad visiško nedarbingumo apibrėžtis suformuluota taip, kad neišmanantis vartotojas iš jos negali suprasti sąvokos reikšmės.

19 *CNP Assurances* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo iš esmės prašo atmesti J.-C. Van Hove ieškinį dėl sumų padengimo. Iš tiesų, remiantis šioje sutartyje pateikta visiško nedarbingumo apibrėžtimi, viena vertus, sumų padengimas aiškiai ir tiksliai siejamas su sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo turi būti visiškai nedarbingas. *CNP Assurances* teigia, kad nuo 2012 m. birželio 18 d. J.-C. Van Hove nebėra visiškai nedarbingas, kaip tai suprantama pagal minėtą sutartį, nes jos įgaliotas gydytojas ekspertas įvertino, kad jis gali užsiimti su savo sveikatos būkle suderinama profesine veikla, ir jam nustatė 20 % funkcinio nedarbingumo laipsnį. Šiuo aspektu ji patikslina, kad kriterijai, į kuriuos buvo atsižvelgta nustatant šį laipsnį, skiriasi nuo kriterijų, kuriuos taikė socialinės apsaugos institucija. Kita vertus, minėta sąlyga negali būti nesąžininga sąlyga, nes ji susijusi su pačiu sutarties dalyku ir dėl jos neatsiranda ryškus neatitikimas ieškovo nenaudai, nes jo įmokos buvo dengiamos daugiau kaip dvejus metus.

20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad siekiant išspręsti jo nagrinėjamą ginčą reikia nuspręsti dėl klausimo, ar antroji draudimo sutarties sąlyga yra nesąžininga sąlyga.

21 Šis teismas patikslina, jog neseniai priimtame sprendime *Cour de cassation* nusprendė, kad sutarties sąlyga, susijusi su garantijos suteikimu esant visiškam laikinam nedarbingumui, kurioje numatyta, kad kasdienės išmokos mokamos laikotarpiu, kuriuo dėl sveikatos būklės apdraustasis asmuo laikinai negali užsiimti jokia profesine veikla, ir patikslinama, kad šios išmokos jam mokamos iki to laiko, kai jis vėl gali užsiimti kokia nors profesine veikla, apibrėžia pagrindinį sutarties dalyką ir patenka į Vartotojų kodekso L. 132-1 straipsnio septintos pastraipos taikymo sritį. Taigi *tribunal de grande instance de Nîmes* mano, kad, atsižvelgiant į šį sprendimą, jo sprendžiamoje byloje nagrinėjama sutarties sąlyga pagal šią nuostatą galėtų nepatekti į sąvokos „nesąžininga sąlyga“ taikymo sritį.

22 Be to, nors šis teismas konstatuoja, kad, priešingai, nei tvirtina J.-C. Van Hove, šios sutarties sąlygos, pagal kurią įmokų padengimas dėl visiško nedarbingumo siejamas su sąlyga, kad apdraustasis asmuo turi „negalėti vėl imtis bet kokios atlygintinės ar neatlygintinės veiklos po nelaimingo atsitikimo ar ligos“, formuluotė yra aiški ir tiksli, jis pažymi, jog neatmetama galimybė, kad minėta sutarties sąlyga patenka į sąvokos „nesąžininga sąlyga“, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 93/13, taikymo sritį.

23 Tas pats teismas mano, kad apibrėžiant sąvoką „visiškas nedarbingumas“ ta sutarties sąlyga nustatomos sąlygos, reikalingos siekiant pasinaudoti draudimo garantija. Tačiau pagal minėtą sutarties sąlygą garantija netaikoma apdraustajam asmeniui, kuris pripažįstamas galintis užsiimti kokia nors profesine

veikla, net ir neatlygintine. Minėto teismo teigimu, draudimo poliso, kaip antai nagrinėjamo sprendžiant jam pateiktą ginčą, galutinis tikslas yra užtikrinti tinkamą paskolos gavėjo prisiimtų įsipareigojimų įvykdymą tuo atveju, kai dėl savo sveikatos būklės jis nebegali užsiimti veikla, už kurią gautų pajamų, reikalingų jo įsipareigojimams padengti.

24 Kadangi dėl minėtos sutarties sąlygos paskolos gavėjui nebūtų taikoma garantija visiško nedarbingumo atveju, jeigu būtų pripažinta, kad jis gali užsiimti profesine veikla, net jei iš jos negali gauti jokių pajamų, dėl šios sąlygos draudimo polisas netektų dalies savo dalyko. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad antroji draudimo sutarties sąlyga galėtų būti vertinama taip, kad dėl jos atsiranda ryškus šalių teisių ir pareigų neatitikimas vartotojo nenaudai.

25 Tokiomis aplinkybėmis *tribunal de grande instance de Nîmes* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos [93/13] 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje nurodyta sutarties sąlygos, susijusios su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžtimi, sąvoka apima sąlygą, įtvirtintą draudimo sutartyje, kuria siekiama užtikrinti, kad būtų padengtos paskolos davėjui mokėtinos įmokos paskolos gavėjo visiško nedarbingumo atveju, pagal kurią apdraustajam asmeniui netaikoma ši garantija, jeigu pripažįstama, kad jis gali užsiimti neatlygintine veikla?“

Dėl prejudicinio klausimo

26 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio ir dėl to jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (žr., be kita ko, Sprendimo *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 48 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

27 Antra, dėl tokios mažiau palankios padėties Direktyvoje 93/13 valstybėms narėms įtvirtinta pareiga numatyti mechanizmą, užtikrinantį galimybę patikrinti bet kurios atskirai neaptartos sutarties sąlygos galimą nesąžiningumą. Taigi būtent nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 ir 5 dalyse numatytus kriterijus, turi nustatyti, ar nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis tokia sąlyga atitinka šioje direktyvoje numatytus sąžiningumo, teisių ir pareigų pusiausvyros ir skaidrumo reikalavimus (žr. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 40 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

28 Be to, nors tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi priimti sprendimą dėl šių sąlygų kvalifikavimo pagal atitinkamo atvejo aplinkybes, Teisingumo Teismui tenka kompetencija remiantis Direktyvos 93/13, nagrinėjamu atveju – jos 4 straipsnio 2 dalies, nuostatomis nurodyti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti vertindamas sutarties sąlygas pagal šias nuostatas (Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 45 punktas).

29 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad draudimo sutartyje įtvirtinta sąlyga, kuria siekiama užtikrinti, kad būtų padengtos paskolos davėjui mokėtinos įmokos paskolos gavėjo visiško nedarbingumo atveju, pagal kurią šiam apdraustajam asmeniui netaikoma minėta garantija, jeigu pripažįstama, kad jis gali užsiimti atlygintine ar neatlygintine veikla, patenka į šioje nuostatoje numatytos išimties taikymo sritį.

30 Iš Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies matyti, kad sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos suformuluotos aiškia ir suprantama kalba.

31 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog kadangi šioje nuostatoje numatyta nesąžiningų sąlygų turinio kontrolės mechanizmo, nustatyto įgyvendinant Direktyvoje 93/13 įtvirtintą vartotojų apsaugos sistemą, išimtis, ją reikia aiškinti griežtai (žr. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 42 punktą ir Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 49 punktą).

32 Atsižvelgiant į tai reikia nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą. Siekiant atsakyti į šį klausimą reikia išnagrinėti, pirma, ar sutarties sąlyga, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, sudaro pagrindinį draudimo sutarties dalyką ir, antra, ar tokia sąlyga suformuluota aiškiai ir suprantamai.

Dėl sąvokos „pagrindinis sutarties dalykas“

33 Prie sąvokos „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, priskirtinomis sutarties sąlygomis reikia laikyti tas, kuriose įtvirtintos esminės prievolės pagal šią sutartį ir kurios, būdamos tokios, apibrėžia šią sutartį (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 34 punktą ir Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 49 punktą). Tačiau sąvoka „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, negali apimti sąlygų, kurios papildo pačią sutartinių santykių esmę apibrėžiančias sąlygas (Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 50 punktas ir *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 54 punktas).

34 Dėl klausimo, ar sutarties sąlyga sudaro pagrindinį draudimo sutarties dalyką, svarbu pažymėti, viena vertus, jog pagal Teisingumo Teismo praktiką draudimo sandoriui būdinga tai, kad draudikas, gavęs draudimo įmoką, įsipareigoja įvykus draudžiamajam įvykiui išmokėti draudėjui išmoką, sutartą sudarant sutartį (Sprendimo *CPP*, C-349/96, EU:C:1999:93, 17 punktas; Sprendimo *Skandia*, C-240/99, EU:C:2001:140, 37 punktas ir Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-13/06, EU:C:2006:765, 10 punktas).

35 Kita vertus, kalbant apie pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytos draudimo sutarties sąlygą, Direktyvos 93/13 devynioliktoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad nėra vertinamas tokiose sutartyse draudžiamąją riziką ar draudiko atsakomybę aiškiai apibrėžiančių arba apribojančių sąlygų nesąžiningumas, nes į šiuos apribojimus atsižvelgiama apskaičiuojant vartotojo mokamos įmokos dydį.

36 Šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nagrinėjamoje sutarties sąlygoje pateikta sąvokos „visiškas nedarbingumas“ apibrėžtis ir nustatytos sąlygos, kad paslaugos gavėjas galėtų pasinaudoti su jo paimta paskola susijusių mokėtinų sumų sumokėjimo garantija. Tokiomis aplinkybėmis negalima atmesti to, kad tokia sutarties sąlyga apriboja draudžiamąją riziką ir draudiko atsakomybę ir nustato esmines prievoles pagal nagrinėjamą draudimo sutartį, o tai vis dėlto turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

37 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę priminti, kad siekiant nustatyti, ar sutarties sąlyga priskirtina prie sąvokos „pagrindinis sutarties dalykas“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, ši sąvoka turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į sutarties pobūdį, bendrą struktūrą ir visas nuostatas, taip pat teisines ir faktines aplinkybes (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 50 ir 51 punktus).

38 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į šiuos veiksnius, turi nustatyti, kiek sutarties sąlygoje, nagrinėjamoje jam sprendžiant ginčą, įtvirtintas esminis sutartinių santykių visumos, kurios dalis ji yra, elementas, kuris, būdamas toks, apibrėžia šią visumą.

39 Jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas padarytų išvadą, kad ši sąlyga sudaro pagrindinį šių sutartinių santykių visumos dalyką, šis teismas taip pat turi patikrinti, ar pardavėjas ar tiekėjas ją suformulavo aiškiai ir suprantamai (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, EU:C:2010:309, 32 punktą ir Nutarties *Pohotovosť*, C-76/10, EU:C:2010:685, 72 punktą).

Dėl sąvokos „aiškus ir suprantamas formulavimas“

40 Teisingumo Teismas turėjo galimybę pažymėti, kad Direktyvoje 93/13 įtvirtinto sutarties sąlygų skaidrumo reikalavimo apimtis negali būti susiaurinta iki suprantamumo tik jų formaliuoju ir gramatiniu aspektais. Priešingai, kadangi Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo, be kita ko, dėl informacijos lygio, šis skaidrumo reikalavimas turi būti suprantamas plačiai (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 71 ir 72 punktus ir Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 73 punktą).

41 Taigi siekiant laikytis skaidrumo reikalavimo vartotojui itin svarbu ne tik tai, kad prieš sudarant sutartį būtų pateikta informacija dėl įsipareigojimo sąlygų, bet ir tai, kad būtų išdėstytos paskolos davėjui mokėtinų įmokų paskolos gavėjo visiško nedarbingumo atveju padengimo mechanizmo ypatybės, taip pat nurodytas šio mechanizmo ryšys su kitose sąlygose nustatytu mechanizmu, kad vartotojas remdamasis aiškiais ir suprantamais kriterijais galėtų įvertinti dėl to jam kylančius ekonominius padarinius. Taip yra, nes vartotojas, atsižvelgdamas į šių dviejų rūšių informaciją, spręs, ar nori užmegzti sutartinius santykius su pardavėju ar tiekėju priimdamas iš anksto šio suformuluotas sąlygas (pagal analogiją žr. Sprendimo *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 44 punktą; Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 70 ir 73 punktus ir Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 74 punktą).

42 Nagrinėjamu atveju, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama sutarties sąlyga suformuluota aiškiai ir tiksliai, jis taip pat pažymi, kad šioje sąlygoje esantis žodžių junginys „vėl imtis kokios nors atlygintinės ar neatlygintinės veiklos“ gali būti suprantamas skirtingai. Be *CNP Assurances* siūlomo aiškinimo, kad dėl šio žodžių junginio apdraustieji asmenys, kurie nelaimingo atsitikimo momentu arba susirgę nevykdo atlygintinės veiklos, taip pat gali būti laikomi visiškai nedarbingais, negalima atmesti, kaip nurodyta šio sprendimo 24 punkte ir kaip per teismo posėdį pažymėjo Prancūzijos vyriausybė ir Europos Komisija, kad šis žodžių junginys gali būti aiškinamas taip, kad dėl jo neleidžiama pagal invalidumo garantiją padengti asmens, galinčio užsiimti kokia nors veikla, kitai sutarties šaliai mokėtinų įmokų.

43 Reikia pažymėti, kaip tai padarė Komisija, jog nagrinėjamu atveju negalima atmesti, kad net jeigu sutarties sąlyga gramatiškai suformuluota teisingai, o tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, vartotojas nesuprato šios sąlygos reikšmės.

44 Ši institucija pažymi, kad draudimo sutartis buvo sudaryta siekiant vartotoją apsaugoti nuo pasekmių, kurių atsirastų, jei jis negalėtų mokėti jo paimtų paskolų mėnesinių įmokų. Taip vartotojas galėjo tikėtis, kad sąvoka „atlygintinė ar neatlygintinė veikla“, esanti draudimo sutartyje ir įtraukta į visiško nedarbingumo apibrėžtį, prilygsta profesinei veiklai, kuria užsiimant bent jau potencialiai galima gauti pakankamą atlygį, kad jis galėtų mokėti mėnesines paskolų įmokas.

45 Kaip matyti iš per teismo posėdį vykusių diskusijų, abejones dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sąlygos neaiškumo sustiprina tai, kad joje vartojamas žodžių junginys „atlygintinė ar neatlygintinė veikla“ yra labai platus ir neapibrėžtas. Kaip pažymi Komisija, veiklos sąvoka gali apimti bet kokį žmogaus veiksmą ar veiklą siekiant konkretaus tikslo.

46 Nagrinėjamu atveju, kaip rašytinėse pastabose pažymi Prancūzijos vyriausybė, pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sudarymo momentu vartotojas nebūtinai suvokė aplinkybę, kad sąvoka „visiškas nedarbingumas“, kaip ji suprantama pagal šią sutartį, neatitinka sąvokos „dalinis nuolatinis nedarbingumas“, kaip ji suprantama pagal Prancūzijos socialinės apsaugos teisę.

47 Todėl, kalbant apie sutarties sąlygos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje sutartyje, ypatybes, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar, atsižvelgiant į visas svarbias faktines aplinkybes, įskaitant reklamą ir per derybas dėl draudimo sutarties draudiko pateiktą informaciją, ir konkrečiai į sutartinių santykių visumą, vidutinis, pakankamai informuotas ir protingai pastabus bei nuovokus vartotojas galėjo ne tik žinoti, kad sąvoka „visiškas nedarbingumas“, kaip ji suprantama pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą sutartį, skiriasi nuo sąvokos „dalinis nuolatinis nedarbingumas“, kaip ji suprantama pagal nacionalinę socialinės apsaugos teisę, bet ir įvertinti jam potencialiai reikšmingus draudimo polise numatytos garantijos apribojimo ekonominius padarinius, laikantis šio sprendimo 41 punkte nurodytoje teismo praktikoje nustatytų reikalavimų.

48 Tokiomis aplinkybėmis taip pat galėtų būti reikšminga tai, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama sutartis yra platesnės sutartinių santykių visumos dalis ir yra susijusi su paskolos sutartimis. Iš tiesų sudarant susijusias sutartis negalima reikalauti, kad vartotojas būtų toks pat budrus dėl pagal šią draudimo sutartį dengiamos rizikos apimties kaip ir tuo atveju, jeigu jis būtų atskirai sudaręs minėtą sutartį ir paskolos sutartis.

49 Jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą padaręs teismas padarytų išvadą, kad sutarties sąlyga, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, nepatenka į Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo sritį, reikia priminti, kad pagal šios direktyvos 5 straipsnį, jeigu sutarties sąlyga suformuluota neaiškiai, aiškinama vartotojo naudai.

50 Todėl į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad sąlyga, įtvirtinta draudimo sutartyje, kuria siekiama užtikrinti, kad būtų padengtos paskolos davėjui mokėtinos įmokos paskolos gavėjo visiško nedarbingumo atveju, patenka į šioje nuostatoje numatytą išimtį, tik jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuos, kad:

— pirma, atsižvelgiant į sutartinių santykių visumos, kurios dalis yra ši sąlyga, pobūdį, bendrą struktūrą ir visas nuostatas, taip pat teisines ir faktines aplinkybes, šioje sąlygoje įtvirtintas esminis šios visumos elementas, kuris, būdamas toks, apibrėžia šią visumą, ir

— antra, minėta nuostata suformuluota aiškiai ir suprantamai, t. y. kad ji ne tik vartotojui suprantama gramatiškai, bet ir kad sutartyje skaidriai nurodyta, kaip konkrečiai veikia atitinkamoje sąlygoje nurodytas mechanizmas, taip pat šio mechanizmo ryšys su kitose sąlygose nustatytu mechanizmu, kad šiam vartotojui būtų sudaryta galimybė remiantis tiksliais ir suprantamais kriterijais įvertinti jam dėl tokios sąlygos atsirandančius ekonominius padarinius.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad sąlyga, įtvirtinta draudimo sutartyje, kuria siekiama užtikrinti, kad būtų padengtos paskolos davėjui mokėtinos įmokos paskolos gavėjo visiško nedarbingumo atveju, patenka į šioje nuostatoje numatytą išimtį, tik jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuos, kad:

— **pirma, atsižvelgiant į sutartinių santykių visumos, kurios dalis yra ši sąlyga, pobūdį, bendrą struktūrą ir visas nuostatas, taip pat teisines ir faktines aplinkybes, šioje sąlygoje įtvirtintas esminis šios visumos elementas, kuris, būdamas toks, apibrėžia šią visumą, ir**

— **antra, minėta nuostata suformuluota aiškiai ir suprantamai, t. y. kad ji ne tik vartotojui suprantama gramatiškai, bet ir kad sutartyje skaidriai nurodyta, kaip konkrečiai veikia atitinkamoje sąlygoje nurodytas mechanizmas, taip pat šio mechanizmo ryšys su kitose sąlygose nustatytu mechanizmu, kad šiam vartotojui būtų sudaryta galimybė remiantis tiksliais ir suprantamais kriterijais įvertinti jam dėl tokios sąlygos atsirandančius ekonominius padarinius.**

Parašai.